

**ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ
ІШКІ ІСТЕР МИНИСТРЛІГІ
БӘРІМБЕК БЕЙСЕНОВ атындағы
ҚАРАҒАНДЫ АКАДЕМИЯСЫ**

Әскери және арнайы-тактикалық даярлық кафедрасы

АТЫС ДАЯРЛЫҒЫ

№1- Атыс даярлығы пәні, міндеті, мазмұны мен құқықтық-
ұйымдастыру негізі. Қаруды және оқ-дәрілерді пайдалану барысында
қауіпсіздік шаралары тақырыбы бойынша

ӘДІСТЕМЕЛІК ҰСЫНЫМ

Дайындаған :полиция полковнигі
І.Б.Нысанқұлов

Қарағанды қ.2016ж.

Оқулық-тәрбиелік мақсаты:

1. Курсанттарға атыс даярлық пәнін және құқықтық-ұйымдастыру негізін таныстыру.
2. Курсанттарға қаруды және оқ-дәрілерді пайдалану барысында қауіпсіздік шараларын таныстыру.
3. Курсанттарды атыс қаруын пайдалануда қауіпсіздік ережелерін қатаң сақтауға тәрбиелеу.

Өткізілетін орны:сынып**Әдісі:** әңгіме жүзінде түсіндіріп, көрсету**Сабақ түрі:** тәжірибелік**Оқулық сұрақтар:**

1. Атыс даярлығының міндеті мен мақсаты
2. Атыс даярлығының құқықтық-ұйымдастыру негізі
3. Қаруды және оқ-дәрілерді пайдалану барысында қауіпсіздік шаралары

Әдебиеттер:

- 1.1995. 30.08. Қазақстан Республикасының Конституциясы.
- 2.«Қазақстан Республикасының Ішкі істер органдары туралы» Қазақстан Республикасының 2014жылғы 23 сәуірдегі N 199-V Заңы.
- 3.«Құқық қорғау қызметі туралы»Қазақстан Республикасының 2011 жылғы 6 қаңтардағы №380- IV (ҚР 23.04.2014 N 200-V, ҚР 29.10.2015 № 374-V толықтырулар мен өзгертулер) заңы.
- 4.«Қазақстан Республикасының Ішкі істер органдарында кәсіби қызметтік және дене шынықтыру даярлығын ұйымдастыру туралы» Қазақстан Республикасы ІІМ 2013 жылғы 06 наурыздағы №10 қбпү бұйрығы.
- 5.Ішкі істер органдары қызметкерлерінің атыс қаруларын қолдануы құқықтық және ұйымдастырушылық негіздері мен оларды атыс ережелеріне үйрету әдістемесі. Ақмола, 1998 .
- 6.Нысанқұлов І.Б. «Атыс дайындығы» оқу құралы. Қарағанды,2008
8. Нысанқұлов І.Б. «Атыс даярлығы» оқу құралы. Қарағанды,2012
- 9.С.Н. Солохин Учебное пособие по огневой подготовке. «Огневая подготовка сотрудников ОВД». Алматы 2003г.
- 10.Ішкі істер органдары қызметкерлерінің атыс қаруларын қолдануы құқықтық және ұйымдастырушылық негіздері мен оларды атыс ережелеріне үйрету әдістемесі. Ақмола, 1998.
11. И.А. Дворяка Боевая подготовка работников ОВД. М. 1991.
12. Потапов А. Приемы стрельбы из пистолета. Москва-2005

Материалдық қамтамасыз етілуі:

- 1.Презентация
- 2.Мультимедиапроектор

Әдістемелік - ұйымдастыруға нұсқаулар

Атыс даярлығы –ішкі істер органдары қызметкерлерінің кәсіби шеберлігін шыңдаудың негізгі бөлімі болып саналады. Барлық оқу және тәрбие жүйесі, курсанттардың келешекте Қазақстан Республикасы Ішкі істер органдарында қызмет етуіне байланысты білімдері, дағдылары мен жасай алулары және штаттық қаруларынан әр түрлі жағдайларда жауынгерлік тапсырмаларды орындай алуларына бағытталу тиіс.

Атыс қаруы қылмыстың жолын кесуге сондай-ақ, қылмыс жасаған адамдарды ұстауға өте тиімді құрал болып саналады. Бұл күнде адамзат баласы атыс қаруын ауыстыратындай басқа тиімдірек еш нәрсе тапқан жоқ. Сондықтан, оны заңды қолдану жеке бас құқығын, қоғам мен мемлекет мүддесін қорғау мақсатында шарасыздықтан беріледі.

Сонымен бірге республикада криминалдық жағдайдың шиеленісуі әсіресе құқық қорғау органдары қызметкерлеріне қарсы шабуылдар мен қарсыласу санының өсуі, ауыр және аса ауыр қылмыстардың өсуі, сондай-ақ ұстау барысында олардың құқық қорғау органдарының қызметіне қарсылық көрсетуі мен қарулы шабуыл жасау санының артуынан атыс қаруын қолдану көрсеткіштерінің өсуіне тікелей ықпалын тигізеді.

Сондықтан атыс даярлығы пәнінің барлық тәжірибелік сабақтарында, курсант қарудың материалдық бөліктерін, атыс қаруын қолданудың құқықтық негіздерін, қауіпсіздік шараларын, жаттығу шарттары мен орындау тәртібін оқып білу және нормативтер мен қаруды пайдаланып жасайтын іс-әрекеттерді (тәсілдерді) жаттығып машықтануы тиіс.

Тәжірибелік оқытудың негізгі әдістеріне жаттығып машықтану-бұл оқытудың күрделі түрі, яғни білім алушылардың педагогдарының қалыптастыру және оларды үздіксіз жетілдіру мақсатында үнемелі күрделеніп отыратын тәсілдерді саналы түрде бірнеше рет қайталауды қарастырады.

1. Атыс даярлығының негізгі мақсаты мен міндеті

Атыс даярлығының міндеті курсантқа (ертеңгі полиция қызметкеріне) кез-келген күрделі жағдайда, күндіз де түнде де болсын нысаналарды жою үшін табельдік қаруларын қолдана алуға, атыс қаруларының материалдық бөліктері мен қол және танкіге қарсы қолданатын гранаталардың, атыс қаруларынан ату әдістері мен тәртіптері негіздерін білуге үйрету.

Бүгінгі таңда еліміздің кейбір аймақтарында болып жатқан оқиғалар мен қылмыс сандарының өсуіне салдарына байланысты атыс даярлығының маңызды қажеттілігі туындап отыр. Себебі, ішкі істер органдары қызметкерлерінің атыс қаруын, дене күші мен арнайы құралдарды қолдану факторлары көптеп кездесуде. Сондықтан ішкі істер органдары қызметкерлеріне атыс даярлығынан талап етілетін негізгі міндет, олардың қаруды пайдаланып қолданудың тиімді бағытына дағдыланып шыңдалуын қалыптастыру болып табылады.

Дегенмен, ПО кейбір қызметкерлері тадельдік қаруларын білікті кәсіби түрде қолдана алмағандықтан, азаматтардың өмірі мен денсаулықтарына қауіп төндіреді.

Мұның негізгі себептері:

- Қауіпсіздік шараларының талаптарын сақтамайтындығы;
- Қарудың материалдық бөліктерінен білімдерінің таяздығы;
- Қарумен әрекет етуде шыңдалған дағдыларының болмауы, әсіресе қаруды оқсыздандыру мен тактикалық іс-қимылдар жасағанда;

Сондықтан ПО қызметкерлерінің атыс даярлығына талап етілетін негізгі міндет, олардың сенімді, дағдыланған жылдам, қауіпсіздікті сақтап атыс қаруын қолдана алатын қызметкерлерді қалыптастыру.

Ішкі істер органдары қызметкерлерінің қызмет бабында атыс қаруын пайдаланған жағдайларға жүргізілген зерттеу нәтижесінде, олардың қандай жағдайларда атыс қаруын қолдануға мәжбүр болғандығы анықталды.

Көбінесе қаруды 10 метр қашықтықта (жағдайдың 62,5 %) пайдаланып қолданған. Ал 20 метр қашықтықта жағдайдың тек 14 % ғана пайдаланған.

Атуды негізінен көбінесе тұрып тұрған қалыптан (59,9 %), жағдайдың 20,5 % автокөліктен, тізерлеп (6,0 %) атыс жүргізіледі екен. Тізерлеп атуды неғұрлым дене күшінен және кедергі келтірген факторлардан кейін жүргізуге ыңғайлы. Сонымен қатар көбінесе белгілі бір бекіністің артынан (жағдайдың 5,3 %) ату жүргізіледі. Яғни бұл мәліметтерден түйіндегеніміз қызметкерлер көбінесе өздеріне атуға ыңғайлы және тиімді қалыптарды пайдаланбайды. Бұдан бөлек жатып (3,9 %) және қозғалыста (4,4 %) дайындалып атуды қолданады.

Сондай-ақ жүргізілген зерттеулердің мәліметі бойынша көбінесе тапаншаны бір қолмен ұстап атуды (75,4 %), ал шектеулі уақытта жылдамдыққа ату кезінде екі қолдап (88,7 %) атыс жүргізген ыңғайлы деп тұжырымдайды.

Қызметкерлер негізінен көздеп атуды пайдаланады (63,8 % жағдай), дегенмен де кейбір сәттерде көздемей-ақ атыс жүргізеді (30 % жағдай).

Атыс жүргізу кезінде жағдайдың 5,3 % қызметкерлер оқжатарын ауыстыратын және ату кезінде атылмай қалатын – оталмай (осечка) 0,7 % сәттері болады екен.

Қызметкерлер көбінесе қаруды пайдалану немесе қолдану барысында белгілі әсер етіп кедергі болатын факторларды байқаған, айтар болсақ дене күші (13,3 % жағдай), психологиялық (29 % жағдай), өзіңе қарсы оқ ату (9,6 % жағдай) оқиғаларға душар болған.

Жоғарыда көрсетілгендерден келісдей нәтиже шығаруға болады, яғни полиция қызметкері өзінің қызметтік міндетін сапалы атқарып орындау үшін атыс даярлығынан төмендегідей білімі мен дағдылары болу керек:

білуі керек:

-атыс даярлық жүйесін және оның ішкі істер органдарының кәсіби қызмет құрылымындағы алатын орнын;

-Қазақстан Республикасының ішкі істер органдары қызметкерлерінің атыс даярлығын ұйымдастыру жөніндегі тәлімдеменің негізгі ережелерін;

-атыс қаруларын заң тұрғысында жіктелуін;

-ПО қызметкерлерінің атыс қаруын қолдану және пайдаланудың құқықтық негіздерін;

-атыс қаруын қолдану кезіндегі қауіпсіздік шараларын;

-ПО қару-жарақ тізіміндегі қарулар мен оқ-дәрілердің арналуын, ұрыстық қасиеттерін, құрылысын, қолдану, сақтау, күтім жасау ережесін;

-Макаров тапаншасы мен Калашников автоматын қалыпты атуға келтіру тәртібін;

-тапанша мен автоматтан Қазақстан Республикасының ішкі істер органдары қызметкерлерінің атыс даярлығын ұйымдастыру жөніндегі тәлімдемеге сәйкес жаттығуды атып орындау шарттарын;

-жедел-қызметтік жұмыс процесінде ПО қызметкерлерінің жеке және топпен әрекет ету тактикаларын;

-ПО бөліністерінде атыс даярлығын ұйымдастыру және жүргізу әдістерінің негізін.

Жасай алуы:

- Макаров тапаншасы мен Калашников автоматынан ату кезінде кідірістерді қалыпқа келтіруді;
- Макаров тапаншасы мен Калашников автоматын толық емес (жартылай) бөлшектеуді және толық емес бөлшектеуден кейін жинап орындауды;
- ату кезінде берілетін пәрмен бойынша қарумен тәсілді және әрекеттерді орындау;
- қару мен оқ-дәрілерді қарап тексеруді орындау;
- тәжірибелік ату нәтижелерін өздері сараптауды жүзеге асыруы (өз жұмыстарының нәтижелерін арттыру үшін қателіктерін тауып, уақытында түзету) керек.

Дағдыларды иеленуі:

- берілетін пәрмендер бойынша қарумен әрекет етуді;
- тапаншадан және автоматтан атыс жүргізуді;
- шектеусіз уақытта тапаншадан және автоматтан көздеп атуды;
- әртүрлі қалыпта тұрып ату бағытын қапталдарға ауыстыра, жүгіре қозғалыстан кейін, ату үшін әртүрлі атысқа даярлану мен қалыпты пайдаланып тапаншадан жылдам атуды;
- атыс даярлығы бойынша нормативтерді орындауды;
- өзінің қауіпсіздігін қорғауды, қоғамдық тәртіп пен қоғамдық қауіпсіздікті, болашақта қызмет бабында кездесетін жағдайлар

негізінде атыс қаруын пайдаланып, құқыққа қарсы жайттардың жолын кесуді жүзеге асыруды меңгеруі керек.

Танып білу:

- Қазақстан Республикасы ІІМ бұйрықтарына сәйкес және ПО қызметкерлерінің жедел-қызметтік міндеттерді орындау барысында қолданатын атыс қаруларының, қол гранаталарының, көздеу және бақылау аспаптарының негізгі түрлерін;
- ішкі және сыртқы баллистика негіздерін;
- ПО қару-жарақ тізімінде тұрған және заманауи қол атыс қаруларының арналуын, ұрыстық қасиетін, құрылымын, түрлерін, қолдану ережелерін, күтім жасау мен сақтауды;
- оқсыз ататын жаттығу құрылғысының сипаты мен жұмыс істеу жүйесін.

ҚР ҚМ мен ІІМ атыс қарулары келесідей түрлерге бөлінеді:

-ұрыстық үлгідегі атыс қарулары-жаудың күшін жоюға арналған;
-оқулық үлгідегі атыс қарулары-үйренушілерге атыс тәсілдері мен тәртіптерін үйретуге арналған.

Калибрлеріне байланысты атыс қару түрлері шағын, орташа, кең калибрлі болып бөлінеді:

-шағын калибрлі атыс қаруларына 6,5 мм дейінгі калибрлі қарулар;
-орташа калибрлі атыс қаруларына 6,5мм-9мм дейінгі калибрлі қарулар жатады;
-кең калибрлі атыс қаруларына 9мм-14,5 мм дейінгі калибрлі қарулар жатады.

Ұстап басқару әдісіне қарай атыс қаруларының түрлері:

-жеке қару-тапаншалар. Бұл қарулар қысқа қашықтықта шабуылдауға және қорғануға арналған. Бұлармен генералдар, офицерлер, сондай-ақ топтық қарулардың тасымалдауын қамтамасыз ететін сержанттар мен сарбаздар;
- топтық қарулар-бірнеше тұлғамен атыс жүргізуді қамтамасыз ететін қол, станокты және кең калибрлі пулеметтер.

2.Атыс даярлығының құқықтық-ұйымдастыру негізі

Қазақстан Республикасы ІІМ оқу орындарындағы курсанттарын оқыту мен тәрбиелеу негізі келесілер болуы міндетті:

- Қазақстан Республикасы Конституциясының негізгі ережелері;
- Қазақстан Республикасының Заңдары;
- Қазақстан Республикасы Президентінің Жарлықтары;
- Қазақстан Республикасы Министрлер Кабинетінің қылмыспен күресу сұрақтары бойынша үкімдері мен шешімдері;
- Қазақстан Республикасы Ішкі істер министрлігінің бұйрықтары, нұсқаулары мен басқа да нормативтік актілері;

-Қазақстан Республикасы қарулы Күштерінің жарғылары мен тәлімдемелері;

-атыс даярлығы бойынша бағдарлама.

-Қазақстан Республикасы Қарулы Күштерінің жалпыәскери жарғылары мен тәлімдемелері және Қазақстан Республикасы ішкі істер органдарының ішкі қызмет жарғысы мен осы бағдарлама негізге алынуы керек.

3.Қаруды және оқ-дәрілерді пайдалану барысында қауіпсіздік шаралары

Ішкі істер органдарының қызметкерлеріне ҚР ІІМ арнайы оқу орнын аяқтап немесе алғашқы дайындықтан өтіп өздігінен қызмет атқаруға рұқсат етілген, қарудың материалдық бөлігін, қолдану негізі мен тәртібін, оны қолдану кезінде қауіпсіздік шарасын меңгерген қызметкерге Ант қабылғаннан соң табельдік атыс қаруы бекітіледі.

«Құқық қорғау қызметі» туралы ҚР заңында полиция қызметкерлеріне табельдік атыс қаруын қолдану мен пайдалануға, сақтап өзімен алып жүруге құқық берілген.

Қару мен оқ-дәрілерді қолдану кезінде қауіпсіздік шаралар, қарудың материалдық бөлімі, жаттығулар, нормативтер негіздері бойынша сынақ тапсыру қажет, сынақ тапсырмаған қызметкерлер (курсант) атуға жіберілмейді.

Атыс өткізу алдында атыс басшысы нұсқамалық жүргізеді, аяқталған соң қызметкерлер ведомоске қол қояды.

Қауіпсіздік шараларының негізгі ережелері:

- Қауіпсіздік, атыс барысында қауіпсіздік шараларын қатаң сақтаумен, атысты дұрыс ұйымдастырумен, қызметкерлердің жоғарғы тәртіптілігімен қамтамасыз етіледі;
- Әр қызметкер, қаруларды және оқ – дәрілерді пайдалану барысында бекітілген қауіпсіздік шараларын білуі және сөзсіз сақтауы тиіс;
- Қауіпсіздік, атыс өткізу барысында:
- өткізілетін іс – шараның дәл және сауатты басқарылуымен, қарудың, оқ қабылдағыштың ақаусыздығымен, жарықтандырумен, күшейту және команда беру құралдарымен қамтамасыз етіледі;
- Оқ атуға рұқсатты тек қана атыс басшысы немесе оның көмекшісі береді. Оқ ату «Ат» немесе «Алға» командасымен жүргізіледі. Атыс «Тоқта», «Тоқта, атуды тоқтат» немесе «Еркінде» командасымен тоқтатылады.
- Шуға қарсы құлаққаппен атысу барысында, қолға қару ұстап тұрып оны киюге, дұрыстауға және шешуге тыйым салынады;
- Атыс және бастапқы шепте, ұялы байланыс құралдары сөндірулі болуы тиіс;
- Бекітпенің еркін барысы қарудан ату кезінде ұстау қол жарақаты мүмкіндігін болдырмайтындай қауіпсіз болуы тиіс;

- Бұрылу, аунау, тоңқалау және секірумен байланысты ату жаттығуларын орындау кезінде қарудың сақтандырғышы оқ атқан сәтке дейін қосылып тұруы тиіс;
- Қозғалыста ату жаттығуларын орындау кезінде, сондай-ақ шектелмеген уақытта ату кезінде атыстар арасындағы үзілісте қаруды алға (өз алдына) бұру қажет;
- Мынадай жағдайларда барлық атушылар өз еріктерімен немесе атыс басшысының командасымен оқ атуды доғарулары керек: адамдар, машина немесе жануарлар нысана алаңында пайда болған жағдайда, сондай – ақ ұшатын аппараттардың атыс аумағынан төмен ұшқанда;
- командалық пунктте немесе блиндажда (панады) ақ жалауша (фонарь) көтерілгенде; атыстан оқ шыққан жағдайда;

Мыналарға қатаң түрде тыйым салынады:

1. қалыпты атысқа келтірілмеген қарудан атуға;
2. атыс жетекшісінің рұқсатынсыз қаруды қабынан алуға немесе оны кобурадан шығаруға;
3. қару оқтаулы не оқтаулы еместігіне қарамастан, оны адам (адамдар) жаққа немесе оның (олардың) аяқ асты шығатын бағытына бағыттауға;
4. қолдағы қарумен шуға қарсы құлаққапты киюге, ретке келтіруге немесе шешуге;
5. ұңғының нысана бағытына бағыттағанға дейін ағытқыш ілмекке саусақ тигізуге;
6. атыс басшысының командасынсыз қаруды жауынгерлік немесе бос патрондармен оқтауға;
7. атыс орнының (полигонның) командалық пунктінде ақ жалауша (фонарь) көтерулі тұрған жағдайда атыс жетекшісінің командасынсыз қауіпті бағыттарға оқ атуға және ату жүргізуге;
8. атыс шебінде немесе өзге де орында оқтаулы қаруды қалдыруға, сондай-ақ оны басқа адамға беруге;

Атыс қаруын қолданудың құқықтық негіздері-қажеттілігі амалсыздан қорғануды, қылмыскерлерді ұстау және соңғы қажеттілік институттарын регламенттейтін нормаларға, сондай-ақ қоғамдық құқық қорғау қызметі туралы” Қазақстан Республикасының 2011 жылғы 6 қаңтардағы №380-IV Заңының 59 бабына сәйкес атыс қаруын қоғамға қауіпті әрекеттерді тоқтату, құқық бұзушылықтың сипаты мен нақты ахуалдарды ескере отырып, оларды жасаған адамдарды ұстау және құқық қорғау органдарына жеткізу мақсатында қолданылады (жаңа редакцияда- ҚР 23.04.2014 N 200-V Заңы)

61-бап. Атыс қаруын және өзге де қаруды қолдану

1. Қызметкерлердің атыс қаруын және өзге де қаруды:
 - 1) жеке адамдардың өмірі мен денсаулығына қатер төнген жағдайда

оларды қылмыстық қол сұғушылықтан қорғау, сол сияқты кепілге алынғандарды босату;

2) қызметкерлерге және олардың отбасы мүшелеріне, қоғамдық тәртіпті қорғау, қоғамдық қауіпсіздікті қамтамасыз ету және қылмыстылыққа қарсы іс-қимыл жасау жөніндегі қызметтік немесе қоғамдық борышын атқарып жүрген адамдарға жасалған шабуылға тойтарыс беру;

2-1) құқық қорғау органының атыс қаруын және өзге де қаруды, арнайы көлік құралын тартып алу әрекеттерінің жолын кесу;

3) жеке тұлғалардың тұрғын үй-жайларына, құқық қорғау органдары күзететін объектілерге, мемлекеттік ұйымдардың үй-жайларына жасалған шабуылға тойтарыс беру, қызметтік немесе әскери нарядқа жасалған шабуылға тойтарыс беру;

4) қарсылық көрсететін не қылмыс жасау кезінде үстінен түскен, қамаудан қашқан адамдарды (әкімшілік қамақта ұсталатындардан басқа) ұстау, қаруланған адамдарды ұстау;

5) егер көлік жүргізуші қызметкердің заңды талаптарына бағынбаса және жеке адамдардың өмірі мен денсаулығына қатер төндірсе, көлік құралдарына ақау келтіру арқылы оларды тоқтату;

б) адам өміріне немесе денсаулығына іс жүзінде қатер төндірген жағдайларда хайуанаттардың шабуылынан қорғану;

7) қару қолдану ниеті туралы азаматтарға ескерту, дабыл сигналын беру немесе көмекке шақыру үшін;

8) қажетті қорғаныстың және аса қажеттіліктің барлық өзге де жағдайларында қолдануға құқығы бар.

2. Әйелдерге, анық мүгедектік белгілері бар адамдарға, жасы белгілі немесе анық болған кезде кәмелетке толмағандарға қатысты, олар қарулы шабуыл жасаған, қарулы қарсылық көрсеткен, адамдарды кепілге, көлік құралдарын, оның ішінде әуе кемесін басып алған не топтасып шабуыл жасаған жағдайларды қоспағанда, қару қолдануға тыйым салынады.

(жаңа редакцияда - ҚР 23.04.2014 N 200-V Заңы, өзгеріс енгізілді - ҚР 29.10.2015 № 374-V Заңы)

62-бап. Атыс қаруын және өзге де қаруды, арнайы құралдарды, дене күшін қолдану шарттары

1. Атыс қаруы және өзге де қару, арнайы құралдар, дене күші осы Заңда көзделген жағдайларда қалыптасқан жағдай негізге алына отырып қолданылады.

2. Қызметкерлер атыс қаруын және өзге де қаруды, арнайы құралдарды, дене күшін қолдануға байланысты жағдайларда әрекеттерге жарамдылығына арнайы даярлықтан, мерзімдік тексеруден өтуге міндетті.

3. Қажетті қорғаныс және аса қажеттілік жағдайларында немесе қылмыс жасаған адамды ұстаған кезде қызметкер өзінде қажетті арнайы құралдар немесе қару болмаған кезде қолда бар кез келген құралды

пайдалануға, сондай-ақ осы Заңда белгіленген негіздер бойынша және тәртіппен жаратқандыруда тұрмаған өзге де қаруды қолдануға құқылы.

4. Атыс қаруын және өзге де қаруды, арнайы құралдарды, дене күшін қолданған кезде қызметкерлер:

1) атыс қаруын және өзге де қаруды, арнайы құралдарды, дене күшін қолдануды кешіктіру азаматтардың, қызметкерлердің өмірі мен денсаулығына тікелей қауіп төндіретін, өзге де ауыр салдарларға әкеп соқтыруы мүмкін болатын немесе қалыптасқан жағдайда мұндай ескерту орынсыз немесе мүмкін емес болып табылатын жағдайларды қоспағанда, атыс қаруын және өзге де қаруды, арнайы құралдарды, дене күшін қолдану ниеті туралы ескертуге, бұл ретте оларды қолдану көзделіп отырған адамдарға өзінің талаптарын орындау үшін жеткілікті уақыт беруге міндетті.

Атыс қаруын және өзге де қаруды, арнайы құралдарды және дене күшін бөлімшенің (топтың) құрамында қолданған жағдайда, көрсетілген ескертуді бөлімше (топ) басшысы немесе арнаулы атағы, сыныптық шені, біліктілік сыныбы жоғары қызметкер жасайды;

2) жеке тұлғалардың қауіпсіздігін қамтамасыз ету, зардап шеккендерге шұғыл медициналық көмек көрсету үшін қажетті шаралар қолдануға;

3) атыс қаруын және өзге де қаруды, арнайы құралдарды, дене күшін қолданғаны туралы тікелей басшыға дереу баяндауға міндетті.

5. Адамдардың қаза табуына немесе өзге де ауыр салдарға әкеп соққан атыс қаруы және өзге де қару, арнайы құралдар, дене күші қолданылған әрбір оқиға туралы прокурорға дереу хабар беріледі.

6. Қызметкерлердің атыс қаруын және өзге де қаруды, арнайы құралдарды, дене күшін өз өкілеттіктерін асыра пайдалана отырып қолдануы заңда белгіленген жауаптылыққа әкеп соғады.

(жаңа редакцияда - ҚР 29.10.2015 № 374-V Заңы)

«Құқық қорғау қызметі туралы» Заңда көрсетілген құқық қорғау қызметкерлерінің атыс қаруын қолдану туралы 61 баптың бірқатар түсініксіз жақтары бар, біріншіден 1-тармақтың 1-бөлімінде «.....жеке адамдардың қылмыстық қол соғудан қорғау», 4-бөлімінде «қылмыс жасау кезінде қолға түскен.....адамдарды ұстау үшін» құқық берілген. Осы мәселелердің құқық қорғау қызметкерлерінің өздеріне берілген заңды мемлекеттік билікті және қызметтік борышын атқару барысында кейбір қиындықтарға әкеліп соқтыруы және әртүрлі түсінуге күдер туғызуы ықтимал.

Жоғарыда айтылған жайларды талдап қарасақ: біріншіден, қандай қылмыстық қол соғудан жеке адамдарды атыс қаруын қолданып қорғауға болады; екіншіден, қандай қылмыс үстінде көзге түскен адамдарға атыс қаруын қолданып ұстау заңды. Қорытындылап айтсақ, біздің көзқарасымызша атыс қаруын қолдану жағдайында қылмыскердің қандай қылмыстық іс-әрекет жасағандарына қарсы қолдануын заң шығарушы тиянақтап көрсетсе.

Қылмыстық әрекеттердің жолын кесу, мемлекеттік өкілдерге жүктелгендіктен, заңнамалық нормаларда олардың құқықтары қылмыскерге қарағанда артық болуы тиіс. Оның шешімді жолы ретінде талданып отырған заңның 61 бабында қаралған жағдайлар пайда болуы мүмкін екендігіне көз жеткенде атыс қаруын, ату жағдайына келтіру және өзінің қауіпсіздігін қамтамсыз ету үшін, қауіпсіздік шеңберін, яғни қоғамға қауіпті іс-әрекет жасаушы адамның, құқық қорғау қызметкері белгілеген ара-қашықтықтан асуы пайда болғанда, қаруды қолдану құқығы болуы қажет деп санаймыз.

Мұндай ұтымды қадамдар жасалынып жатса, құқық қорғау қызметкерлерінің азаматтарды қылмыстық қол соғудан қорғау, олардың отбасы мүшелеріне, қоғамдық тәртіпті қорғауға, қоғамдық қауіпсіздікті қамтамасыз ету және қылмысқа қарсы күрес жөніндегі қызметтік немесе қоғамдық борышын атқарып жүрген басқа да адамдарға жасалған шабуылды тойтару үшін қылмыскерге қарсы нақты пәрменді қарсылық көрсетудің мүмкіндігін қамтамасыз ету талаптарына сай болар еді. Өйткені, әрбір қызметкер қылмыстарды болғызбауда, азаматтарды қылмыстық қол соғудан қорғауда және қылмыс үстінде көзге түскен адамды атыс қаруын қолданғанда ешқандай салдарсыз құқықты болуға тиіс.

„Қазақстан Республикасының 2010 жылдан 2020 жылға дейінгі арналған құқықтық саясат тұжырымдамасы туралы“ Қазақстан Республикасы Президентінің 2009 жылғы 28 тамыздағы №858 Жарлығында аталып өткендей „Кез келген қоғамда әлеуметтік маңызды мүдделердің күрделі жүйесі болады. Мұндай мүдделерді іске асыру заң шығармашылығы процесіндегі ресми және бейресми мүдделік қолдау тетіктері арқылы жүзеге асырылады. Осыған байланысты мүдделік қолдау тәрізді құбылысқа заңдылық баға беріп, соған сай заң жобасын әзірлеуді, талқылауды және Парламенттің қабылдауын насихаттаумен байланысты қатынастарды регламенттеу“ қажет деп атап өтті.

Қорытынды

Егер сіз қызмет бабына сәйкес көп уақыт өзіңізбен қару алып жүретін болсаңыз, бірінші кезекте міндетті түрде біліп есте сақтауыңыз қажет- бұл қаруды қолдану кезінде қауіпсіздік ережесі. Қаруға немқұрайлы қарамаңыз. Есіңізде сақтаңыз, қаруды қолданудың ережесі қанмен жазылған. Мүмкін, кейбіреулеріңіздің естеріңізде болар адамдар білмей болмаса қауіпсіздік ережесін сақтамай, кездейсоқ бір-бірін жаралап немесе өлтіріп қойғандары. Егер сіздің қолыңызда қару болып, сіз қауіпсіздік

ережесін сақтамасаңыз кез-келген уақытта традегияға ұшырауыңыз мүмкін.

Сондықтан мұндай жағдайға душар болмас үшін әрдайым қарумен қауіпсіз әрекет етуге машықтаныңыз. Қолында қаруы бар дайындалмаған қызметкер – бұл дегеніміз автомобильдік рулінде отырған оқымаған жүргізуші.

Дегенмен де ешкімде белгісіз жәйттардан сақтандырылмаған. Кездейсоқ атылып кету барлық кезде күтпеген сәтте болады. Қаруға қатынасы бар сіз әйтеуір бір кезде кездейсоқ оқ атып жіберуіңіз мүмкін, Егер сізде әрдайым қауіпсіздік ережесін сақтау әдеті қалыптасса ешкімге зияныңыз тимейді.

Әрдайым есіңізде сақтаңыз, қару құртуға және жоюға арналған. Қарумен қалжыңдап ойнауға болмайды. Қару құрметтеуді талап етеді-бұл қаруды қолдануда ең маңызды мәдениеттіліктің аспектiсi. Тапаншамен жонглор жасайтын адам ақымақ немесе есорсоқ.

Қорытындылай келе қаруды қолдану кезіндегі басты ереже қарумен қауіпсіздік шарасын сақтау. **Бұл:**

1. Қаруды алдың – ол оқтаулы еместігін тексер!
2. Қаруды пайдалану кезінде адамдар жаққа бағыттама, басқа адамды көздеме және өзіңе көздетпе!
3. Кез келген қаруды оқтаулы деп есепте, өзің тексермейінше немесе оқсыздандырмайынша!
4. Қаруды оқсыздандырдыру барысында оғы бар есепте!
5. Бекітпені артқа тарту кезінде (шүріппенің артқа қайырылуы кезінде) қарудың ұңғысын тек қауіпсіз бағытқа болмаса жоғары бағытта!
6. Барлық уақытта, егер атуға қажеттілік туындамаса ағытқыш ілмекке саусағыңды салма!
7. Оқтаулы қару барлық кезде сақтандырғышта болуы қажет.Сақтандырғыштан тек пайдалану кезінде ғана ажырат!

8. Ескерту оғын ату кезінде басқа адамдарға қауіпті болмайтындай жаққа бағыттап ат!

9. Егер басқа адамдардың зардап шекпейтіндігіне сенімді болмасаң бірінші болып оқ атушы болма!

10. Қаруды қолыңда мықты ұста, жоғалтып алуға және басқа біреу қолыңнан тартып алуға жол берме!

11. Оқталған қаруды басқа адамға берме және оны кез келген орынға тастап кетуші болма!

Есінде мәңгі сақта, көбінесе кезеңсіз қайғылы жәйттар, атушы қаруының оғы жоқ деп **сенімді** болғанынан туындайды.

Әдістемелік ұсыным ПӘС мәжілісінде талқыланып, мақұлданды.

2016 жылғы. «_____» _____ Хаттама № _____

ПӘС-ның төрағасы
полиция подполковнигі

С.Ж.Тоқтабеков